

Yard. Doç. Dr. HAMİDE ÖZDEN ÖZKAYA-FERENDECİ

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

KESİN HÜKMÜN OBJEKTİF SINIRLARI

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	vii
ÖNSÖZ	ix
VORWORT	xi
İÇİNDEKİLER	xiii
KISALTMALAR CETVELİ	xxi
BİBLİYOGRAFYA	xxiii
§ 1 GİRİŞ	1
I. Maddi Anlamda Kesin Hükmün Anlamı.....	3
II. Maddi Anlamda Kesin Hükmün Amacı	5
III. Kesin Hükmün Sınırları	6
IV. Kesin Hükmün Kapsamı	7
V. Kesin Hükmün Objektif Sınırları Hakkındaki Uygulamalar	7

Birinci Bölüm KARAR İÇERİĞİNİN KORUNMASI

§ 2 Tekrar Yasağının Yerine İçeriğin Korunması.....	9
I. Roma Hukuku'ndaki Tüketme Öğretisi.....	9
II. Alman Hukuku'ndaki Bağlayıcılık Öğretisi	12

§ 3 Kesin Hüküm Alanında Actioların Tüketilmesi ve Günümüz Kesin Hüküm Anlayışına Geçiş	13
I. Friedrich Ludwig von Keller	13
II. Ernst Immanuel Bekker	14
III. Friedrich Carl von Savigny	15
IV. Değerlendirme.....	16

İkinci Bölüm
KESİN HÜKÜM DÜZENLEMESİNİN TEMELİ, YAPISI
VE (MADDİ) İÇERİĞİ

§ 4 Kesin Hükümün Kapsamının İkili Yapısı	19
I. Ayniyet/Bağlayıcılık	20
II. Karar Unsurlarının Kesin Hüküm Etkisi	21
1. Savigny'nin Unsurlar Kuramı.....	22
a) Davalının Korunması.....	22
aa) Kazanan Davalı	22
bb) Kazanan Davacı	23
cc) Ret Nedeninin Kesin Hükümü	24
b) Karar Gereğesinin Kesin Hüküm Kapsamı	25
aa) Karar Unsurları.....	25
bb) Objektif ve Sübjektif Unsurlar	26
cc) Karar Unsurlarının Tespiti	27
c) Değerlendirme	27
2. Windscheid'in Karar Gereğesindeki Vakıaları da Kesin hükümün kapsamına Dahil Eden Görüşü	28
3. Unger'in Dava Talebini Esas Alan Görüşü	29
a) Davacı Açısından Bağlayıcı Etkisi	30
aa) Dava Konusu Olarak Sınırlandırılması	30
bb) Davacının Ara Tespit Davası.....	31
b) Davalı Açısından Bağlayıcı Etkisi.....	31
c) Değerlendirme	33
4. Pfeiffer'in Tarafların İradesini Ölçü Alan Görüşü	33
a) Davalının (Zımni) Karşı Davası	34
b) Davacının Tespit Davası	34
c) Değerlendirme	35

5. Wetzell'in Litis Contestatio Kuralına Dayanan Görüşü	35
III. Değerlendirme.....	36
§ 5 Alman Medeni Usul Kanunu Madde 322 I ve HUMK Madde 237'nin Karşılaştırılması.....	37
I. Madde İçerikleri	39
II. Üç Unsur	40
1. Tarafların Aynı Olması	40
2. Dava Konusunun Aynı Olması	43
3. Dava Sebebinin Aynı Olması	43
III. Değerlendirme.....	48
IV. Türk Hukuku'nda Kesin Hükümün Kapsamı.....	49

Üçüncü Bölüm GÜNÜMÜZDE KESİN HÜKMÜN KAPSAMI

§ 6 Mukayeseli Hukukta Kesin Hükümün Kapsamı.....	53
I. Avusturya Hukuku	54
1. Avusturya Hukuku'nda Sosyal Yargılama Fikri	54
2. Kesin Hüküm Düzenlemesi.....	56
a) Avusturya Medeni Usul Kanunu Madde 411 Fıkra 1	56
b) Avusturya Medeni Usul Kanunu Madde 411 Fıkra 2	57
II. Alman Hukuku	58
III. İsviçre (Kantonlar) Hukuku	61
IV. İskandinav Hukuk Sistemleri	64
1. İsveç ve Finlandiya Hukuku.....	64
2. Danimarka Hukuku.....	65
3. Norveç Hukuku.....	66
4. İzlanda Hukuku	67
V. İspanyol ve Portekiz Hukuku.....	67
VI. İtalyan Hukuku.....	68
VII. Fransız Hukuku.....	69
VIII. Hollanda, Belçika ve Lüksemburg Hukuku.....	72
IX. Yunan Hukuku	72

X. Polonya ve Macar Hukuku	73
XI. Angloamerikan Hukuku	74
1. İngiliz Hukuku.....	77
2. Amerika Birleşik Devletleri Hukuku	80
XII. Japon Hukuku.....	84
XIII. Değerlendirme.....	86
§ 7 Kararın Yargısal Etkisi ve Mahiyeti	88
I. Kesin Hüküm Teorileri	89
1. Maddi Hukuk Teorisi	89
2. Usul Hukuku Teorisi	91
3. Teorilerin Karşılaştırılması ve Eleştirisi	92
4. Usul Hukuku Teorisinin Sonuçları.....	98
a) Kesin Hükmün Pozitif ve Negatif İşlevi	98
b) Olumsuz Dava Şartı	99
c) Kesin Hükmün Resen Gözetilmesi	100
d) Kesin Hüküm Etkisi Üzerinde Anlaşma Yapılamaması.....	101
e) Ön Meselelerde Bağlayıcılık	102
f) Lex Fori ve Kesin Hüküm.....	103
g) Aynı Konuda Verilen İki Karardan Hangisinin Önceliğe Sahip Olduğu	104
II. Değerlendirme.....	105

Dördüncü Bölüm

KESİN HÜKMÜN SINIRLARI

§ 8 Maddi Hukuk ve Kesin Hüküm Sınırları.....	107
I. Kararın Netleş(tiril)mesi.....	108
1. Aynı Karar İçinde Çelişkiler.....	108
2. Karar İçindeki Tespit Etkisinin Genişletilmesi	109
a) Davacının Hakları Bakımından.....	109
b) Davalının Hakları Bakımından	109
c) Değerlendirme	110
II. Karar İçerisinde “Anlam ve Denkleştirme Bağlantısı”	111
1. Klöppel’in Görüşü	111

2. Zeuner'in Görüşü.....	112
a) Zeuner'e Göre Maddi Anlamda "Hukuki Anlam Bağlantılarının Korunması"	113
aa) Görüşün gelişimi.....	113
bb) Zeuner'in Tezi	116
b) Görüşün Eleştirisi	118
aa) Kanun Koyucunun Motivasyonu	118
bb) Usul Hukuku Teorisi Bakımından	119
cc) Kanuni Düzenleme.....	119
dd) Pratik Düşünceler	120
ee) Değerlendirme.....	122
3. Maddi Hukuk Anlamında "Denkleştirme Bağlantısı"nın Korunması	122
a) Denkleştirme Bağlantısı İçin Örnekler	123
aa) Azınlık Görüş	124
bb) Hakim Görüş	124
b) Değerlendirme	125
4. Değerlendirme	126
§ 9 Dava Konusu ve Kesin Hüküm Sınırları	127
I. Dava Konusunda Ayniyet	128
1. Zıt Talepte Ayniyet	129
2. Bağlayıcılık	130
3. Emsal Dava	131
II. Dava Konusu	131
1. Dava Konusu Olan Talep	133
a) Tarihsel Gelişim	133
aa) Windscheid'in Talep Terimini Geliştirmesi	133
bb) Wach'ın Hukuki Himaye Talebi Görüşü.....	134
cc) Eleştiri	136
b) Maddi Talep ve Usuli Talep	138
aa) Maddi Talep	138
bb) Usuli Talep.....	140
cc) Değerlendirme.....	141
c) Dava Konusu Teorileri	142
aa) Maddi Hukuk Kökenli Eski Teoriler	142
aaa) Bettermann'ın Görüşü.....	143

bbb)	Hölder'in Görüşü	144
ccc)	Blomeyer'in Görüşü	144
ddd)	Değerlendirme	144
bb)	Usul Hukuku Kökenli Teoriler	145
aaa)	Lent'in Dava Konusunun Davacı Tarafından İddia Edilen Hukuki Sonuç Olduğuna Dair Görüşü	145
bbb)	Rosenberg'in Dava Konusunun Hukuki Sonucun Tespitine Yönelik Talep Olduğu Görüşü	147
ccc)	Nikisch'in Dava Konusunun Hak İddiası Olduğuna Dair Görüşü	149
ddd)	Stein-Jonas-Schönke'nin Hayat Olayı ile Talebin Aynı Önemde İki Unsur Oluşturduğuna Dair Görüşü	151
eee)	Baumbach-Lauterbach'ın Dava Konusunu Belirlerken Hayat Olayı ve Talebi Eşdeğerli Unsurlar Olarak Nitelendiren Görüşü	153
fff)	Bötticher'in Dava Konusunda Davacının Talebini Önemseyen Görüşü	153
ggg)	Schwab'ın Dava Konusunu Dava Dilekçesinde Belirtilen Kararın Talep Edilmesi Olarak Değerlendirdiği Görüşü	154
hhh)	Tek Unsurlu Teori	159
iii)	Çift Unsurlu Teori	160
jjj)	Habscheid'in Hayat Olayından, Talepten ve Hak İddiasından oluşan Dava Konusu Görüşü	164
kkk)	Nisbi Dava Konusu	168
lll)	Yeni Maddi Hukuk Teorileri	169
mmm)	Avrupa Adalet Divanı'nın Çekirdek Görüşü	170
nnn)	Türk Hukuku'ndaki Görüşler	172
	(1) Tek Unsurlu Teori	172
	(2) Çift Unsurlu Teori	172
cc)	Değerlendirme	172
d)	Sonuç	178
III.	Dava Konusunun Kesin Hükmün Kapsamını Etkilemesi	178

Beşinci Bölüm
KISMİ DAVALARDA KESİN HÜKMÜN SINIRLARI

§ 10 Kısmi Davalar ve Kesin Hüküm	181
I. Kısmi Dava	181
1. Açık Kısmi Dava.....	183
2. Örtülü Kısmi Dava.....	183
3. Değerlendirme	183
II. Kısmi Davalarda Dava Konusunun Ayniyeti	186
1. Ayniyet Teriminin Gelişimi	186
a) Herzog'un Görüşü	187
b) Fitting'in Görüşü	188
c) Zitelmann'ın Görüşü	190
d) Muskat'ın Görüşü	192
e) Değerlendirme	193
2. Ayniyet ve Bağlayıcı Etki	194
a) İmparatorluk Mahkemesinin İçtihatları.....	195
b) Federal Mahkemenin İçtihatları	197
c) Alman Doktrinindeki Hakim Görüş	198
d) Diğer Görüşler	200
aa) Zeiss'in Reddedilen Kısmi Dava Sonucu ile Bakiyenin de Mevcut Olmadığı Yönündeki Görüşü	200
bb) Jauernig'in Açık veya Örtülü Kısmi Dava Ayrımı Yapan Görüşü	201
cc) Musielak'ın Kısmi Davanın Reddedilmesi Sonucunda İkinci Davanın Açılmayacağına Dair Görüşü	202
dd) Leipold'un Talebin Dayandığı Nedenin de Kesinleşeceğine Yönelik Görüşü	204
ee) Bruns'un Kısmi Davalardaki Kesin Hüküm Etkisinin Bakiye İçin de Geçerli Olmasına Dair Görüşü	206
ff) Lent'in Hak İddiasına Önem Veren Görüşü.....	208
gg) Beinert'in Tüketme Öğretisinden Etkilenen Görüşü	209
hh) Marburger'un Hakkın Sukut Etme Tesirine Dayanan Görüşü.....	212

ii) Bötticher'in Davacının Hakkını Mahfuz Tutması Gerektiğini Önemseyen Görüşü	213
e) Türk Hukuku'ndaki Görüş	214
f) Değerlendirme	217
III. Sonuç	229
§ 11 SONUÇ	231